

МЕТРОЛОГІЯ,
СТАНДАРТИЗАЦІЯ
І СЕРТИФІКАЦІЯ

WWW.K123.COM.UA

MSC.K123.COM.UA

[**a281@ukr.net**](mailto:a281@ukr.net)

Правові основи стандартизації

Декрет Кабінету Міністрів України

*"Про стандартизацію і
сертифікацію"* від 10.05.1993 р.

визначає **правові** та **економічні**
основи систем стандартизації та
сертифікації, встановлює
організаційні форми їх
функціонування на території України

Правові основи стандартизації

Декрет Кабінету Міністрів України

"Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення" від 08.04.1993 р.,

встановлює **правові основи державного нагляду** за додержанням стандартів, норм і правил суб'єктами підприємницької діяльності

нормативні документи

ДСТУ 1.0:2003 Національна стандартизація.
Основні положення

ДСТУ 1.1-2001 Національна стандартизація.
Стандартизація та суміжні види діяльності.
Терміни та визначення основних понять.

ДСТУ 1.2:2003 Національна стандартизація.
Правила розроблення національних
нормативних документів

нормативні документи

ДСТУ 1.3:2004 Національна стандартизація.
Правила побудови, викладання,
оформлення, погодження, прийняття та
позначення технічних умов

ДСТУ 1.5:2003 Національна стандартизація.
Правила побудови, викладання, оформлення
та вимоги до змісту нормативних документів

нормативні документи

ДСТУ 1.6-2004 Національна стандартизація. Правила реєстрації нормативних документів

ДСТУ 1.7-2001 Державна система стандартизації. Правила і методи прийняття та застосування міждержавних і регіональних стандартів.

ДСТУ 1.12:2004 Національна стандартизація. Правила ведення справ нормативних документів

Основні поняття та їх визначання

Стандартизація - діяльність, що полягає у встановленні положень для загального і багаторазового користування стосовно розв'язання існуючих чи можливих проблем і спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості за даних умов.

Національна система стандартизації — це система, яка визначає основну мету і принципи управління, форми та загальні організаційно-технічні правила виконання всіх видів робіт із стандартизації.

Основні поняття та їх визначання

Національна стандартизація — стандартизація, що проводиться на **рівні** однієї певної **країни**.

Об'єкт стандартизації — об'єкт, що має бути **застандартизованим**.

Галузь стандартизації — **сукупність** взаємопов'язаних **об'єктів** стандартизації.

Сфера стандартизації - сфера діяльності, що **охоплює** **взаємопов'язані об'єкти** стандартизації.

Основні поняття та їх визначання

Стандарт - створений на основі консенсусу та ухвалений визнаним органом **нормативний документ**, що **встановлює**, для загального і багаторазового користування, **правила, настановні вказівки або характеристики** різного виду **діяльності** чи її результатів і який є спрямованим на досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній сфері та доступним широкому колу користувачів.

Основні поняття та їх визначання

Рівень стандартизації - географічно, політично чи економічно означений ступінь участі у стандартизації.

Нормативний документ (НК) — документ, що встановлює правила, загальні принципи чи характеристики щодо різних видів діяльності або їх результатів.

Основні поняття та їх визначання

Національний стандарт — стандарт, прийнятий **національним органом** з стандартизації.

Стандарт організації - стандарт, прийнятий суб'єктом стандартизації іншого рівня, ніж національний орган стандартизації, на основі **поєднання виробничих, наукових, комерційних та інших спільних інтересів**.

Основні поняття та їх визначання

Основоположний стандарт - стандарт, що має широку сферу поширення або такий, що містить **загальні положення** для певної галузі.

Термінологічний стандарт, Стандарт на методи випробування, Стандарт на продукцію, Стандарт на процес, Стандарт на послугу, Стандарт на сумісність, Стандарт загальних технічних вимог.

Основні поняття та їх визначання

Основоположний стандарт - стандарт, що має широку сферу поширення або такий, що містить **загальні положення** для певної галузі.

Основні поняття та їх визначання

*Термінологічний стандарт,
Стандарт на методи випробування,
Стандарт на продукцію,
Стандарт на процес,
Стандарт на послугу,
Стандарт на сумісність,
Стандарт загальних технічних вимог.*

Організація робіт з стандартизації і ВИМОГИ до змісту нормативних документів (НК)

Організація робіт з стандартизації

Керують та координують діяльністю у сфері стандартизації *центральні органи виконавчої влади* :

- забезпечує здійснювання державної політики у сфері стандартизації;
- вживає заходів щодо гармонізування розроблюваних національних стандартів з відповідними міжнародними (регіональними) стандартами;

Організація робіт з стандартизації

- ...
- бере участь у розробленні й узгодженні технічних регламентів та інших нормативно-правових актів з питань стандартизації;
- установлює правила стосовно того, як треба розробляти, схвалювати, приймати, переглядати, змінювати та скасовувати чинність національних НД, як їх позначати, класифікувати за видами та іншими ознаками кодування та реєстрації;

Організація робіт з стандартизації

- ...
- вживає заходів щодо **виконання зобов'язань**, зумовлених участю в міжнародних (регіональних) організаціях стандартизації;
- **співпрацює** у сфері стандартизації з відповідними **органами інших держав**;
- **формує програму робіт** зі стандартизації та координує її виконання;

Організація робіт з стандартизації

- ...
- організує створення та ведення Національного фонду нормативних документів і Національного центру міжнародної інформаційної мережі ISONET WTO;
- організує надавання інформаційних послуг з питань стандартизації.

Організація робіт з стандартизації
Державний комітет України з
питань технічного регулювання
та споживчої політики
(ДКТРСП)

Інформацію про державні і міжнародні
стандарти; стандарти інших країн; державні
класифікатори; органи з питань сертифікації;
довідкові дані.

Організація робіт з стандартизації

Система ДКТРСР України

- науково- дослідні інститути, приладобудівні заводи, територіальні центри, навчальні заклади.

ДКТРСР України координує

- 118 технічних комітетів із стандартизації;
- 134 органи із сертифікації продукції, систем якості та послуг;
- 600 випробувальних центрів (лабораторій).

Організація робіт з стандартизації

- **Державні стандарти України** за дорученням Держстандарту України **можуть розробляти** також **підприємства, установи і організації**, які мають у відповідній галузі стандартизації необхідний науково-технічний потенціал.
- **Стандарти науково-технічних та інженерних товариств** і спілок розробляють самі товариства і спілки.
- **Стандарти підприємства** розробляють служби стандартизації підприємства (організації).

Організація робіт з стандартизації

- **Державні стандарти України** за дорученням Держстандарту України **можуть розробляти** також **підприємства, установи і організації**, які мають у відповідній галузі стандартизації необхідний науково-технічний потенціал.
- **Стандарти науково-технічних та інженерних товариств** і спілок розробляють самі товариства і спілки.
- **Стандарти підприємства** розробляють служби стандартизації підприємства (організації).

Організація робіт з стандартизації

Нормативний документ - документ, що встановлює правила, загальні принципи чи характеристики щодо різних видів діяльності або їх результатів.

Види нормативних документів:

- 1) стандарти;
- 2) кодекси усталеної практики (настанови, правила, зводи правил, державні класифікатори, каталоги тощо);
- 3) технічні умови.

Організація робіт з стандартизації

Нормативний документ

Настанова, звід правил (правила) - нормативний документ, що рекомендує **практичні прийоми чи методи проектування, виготовлення, монтажу, експлуатації або утилізації** обладнання, конструкцій чи виробів.

Регламент - прийнятий органом влади нормативний документ, що передбачає **обов'язковість правових положень**

Організація робіт з стандартизації

Нормативний документ

Технічний регламент - регламент, що містить *технічні вимоги* або безпосередньо, або через посилання на стандарт, технічні умови, настанову чи їхній зміст.

Класифікатор - **документ**, в якому відповідно до прийнятих ознак класифікації та методів кодування **об'єкти** класифікації розподілено на угруповання і цим угрупованням надано **коди.**

Організація робіт з стандартизації

Нормативний документ

Технічний регламент - регламент, що містить *технічні вимоги* або безпосередньо, або через посилання на стандарт, технічні умови, настанову чи їхній зміст.

Класифікатор - **документ**, в якому відповідно до прийнятих ознак класифікації та методів кодування **об'єкти** класифікації розподілено на угруповання і цим угрупованням надано коди.

Організація робіт з стандартизації

Нормативний документ

Пробний стандарт - стандарт, *прийнятий тимчасово* органом стандартизації і доведений до широкого кола користувачів з *метою накопичення* потрібного *досвіду* у процесі його застосування і який може бути *використаний як база стандарту*.

Організація робіт з стандартизації

Державні класифікатори

ДК 004 - український класифікатор нормативних документів (УКНД) призначено для впорядковування і класифікації стандартів та інших нормативних документів зі стандартизації

основа для побудови каталогів, покажчиків, реєстрів, тематичних переліків нормативних документів.

Організація робіт з стандартизації

Державні класифікатори

У загальному випадку код позиції класифікатора має таку структуру:

XX.XXX.XX

Де:

XX клас (від 01 до 99),

XX.XXX група,

XX.XXX.XX підгрупа.

Приклад: **Державні класифікатори**

13.020 **Захист довкілля**

13.020.01 Довкілля та захист довкілля взагалі

13.020.10 Керування довкіллям

13.020.20 Економіка довкілля

13.020.30 Оцінювання впливу на довкілля

13.020.40 Забруднювання, боротьба з
забруднюванням

13.020.50 Екологічне маркування

13.020.60 Життєвий цикл продукції

13.020.70 Проекти в сфері захисту довкілля

13.020.99 Інші стандарти стосовно захисту
довкілля

У всіх **нормативних документах**, окрім національних, **треба зазначати код** згідно з «Єдиним державним реєстром підприємств і організацій України» (**ЄДРПОУ**) юридичної особи, якій належить право власності на відповідний документ.

Правила позначення НД

У всіх **нормативних документах**, окрім національних, **треба зазначати код** згідно з «Єдиним державним реєстром підприємств і організацій України» (**ЄДРПОУ**) юридичної особи, якій належить право власності на відповідний документ.

Позначення НД національного рівня

- «**ДСТУ**» - національний стандарт;
- «ДСТУ-П» - пробний стандарт;
- «ДСТУ-Н» - настанова, правила, звід правил, кодекс усталеної практики, які не прийнято як стандарт.
- «**ДК**» - державний класифікатор;
- «ДСТУ-ЗТ» - технічний звіт.

Позначення НД інших рівнів

- «СОУ» - стандарт організації;
- «ТУУ» - технічні умови, які не прийнято як стандарт;
- «СТУ» - стандарт наукового, науково-технічного або інженерного товариства чи спілки.

Позначення проектів документів

*Проект національного стандарту матиме позначку **прДСТУ**,
- державного класифікатора—**прДК**.*

Правила надавання номера та позначання року:

- 1) для національних НД - згідно з **ДСТУ 1.5**,
- 2) для державних класифікаторів - згідно з **ДСТУ 1.10**,
- 3) для технічних у мов - згідно з **ДСТУ 1.3**.
- 4) для міжнародних чи регіональних стандарт, які приймаються через національний стандарт, - згідно з **ДСТУ 1.7**.

Позначення національних стандартів

- **індексу** згідно з ДСТУ 1.0,
- **реєстраційного номера**, наданого йому при прийнятті (до п'яти цифр),
- відокремлених знаком «двокрапка» чотирьох цифр **року прийняття**.

Приклади: **ДСТУ 3145:2001;**
ДСТУ 13472:2004.

Група стандартів утворює комплекс стандартів

Реєстраційний номер стандарту складають з **номера комплексу** і **номера стандарту в комплексі**, які сполучають **крапкою**:

ДСТУ КKKKKK.NNN:RRRR де КKKKKK - номер комплексу стандартів (від 1 до 99999);
NNN - номер стандарту в комплексі (від 1 до 999).

Приклади: **ДСТУ 3.27:2000;**
ДСТ-2617.5:2004

Стандарт складено з кількох самостійних частин

Реєстраційні номери складають з **номера стандарту** і **номера частини**, відокремлених знаком «**дефіс**»:

ДСТУ ННННН-ЧЧЧ-РРРР

де ННННН - реєстраційний номер багато частинного стандарту; ЧЧЧ - номер частини.

Приклад: **ДСТУ 4287-25:2002**

Позначення інших нормативних документів

- **індекс документа** - «ТУ»;
- скорочена **назва держави** - «У» ;
- **код продукції** за ДК 016 (три перші знаки);
- **код підприємства** (організації) - власника ТУ згідно з «Єдиним державним реєстром підприємств і організацій України» (ЄДРПОУ) (вісім знаків);
- порядковий **реєстраційний номер**, що його надає власник ТУ(три знаки);
- **рік прийняття** (чотири знаки) для ТУ, прийнятих уперше чи на заміну чинних ТУ, - **через двокрапку**.

Приклад: ТУ У 27.1-21926977-001:2004